

FACT

MYTH

Сім міфів про зростання відповідальності і суми штрафів для замовників

З 19 квітня 2020 року почне діяти нова редакція статті 164¹⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення з оновленими розмірами штрафів за теж оновлений перелік порушень законодавства у сфері публічних закупівель. Головна ідея змін: підвищити відповідальність за вчинення істотних правопорушень у сфері закупівель і зменшити відповідальність за дрібні формальні помилки, а також посилити справедливість через штрафування за найважчі порушення (невиконання рішення АМКУ як органа оскарження, укладення договору без процедури закупівлі) саме керівника, а не членів тендерного комітету.

Деякі спеціалісти в сфері закупівель сприйняли підвищення відповідальності негативно, що певною мірою можна пояснити і триваючими змінами з реорганізації Держаудитслужби в Офіс фінансового контролю. Здебільшого це відбулося через розповсюдження певних міфів після ухвалення парламентом у вересні 2019 року змін до Закону України "Про публічні закупівлі", а також деяких емоційних коментарів.

Ми зібрали сім головних міфів, щоб спростувати їх.

➤ Міф №1. Штрафи для уповноважених осіб збільшаться

Це так і не так одночасно. За новим законом верхня межа штрафів дійсно зростає в 6,6 рази з 25,5 тис грн до 170 тис грн. У той же час, нижня межа штрафів зменшується в 7 разів з 11,7 тис грн до 1,7 тис грн. Це видно в нормі статті 164¹⁴.

Тому правильніше говорити не про підвищення штрафів, а їхню диференціацію.

Якщо мова йде про суто формальні порушення закону, наприклад, порушення закону по строкам, тоді розмір штрафу набагато нижчий, ніж по діючому сьогодні закону. У новій редакції закону - це штраф у розмірі 1 700 грн, тоді як зараз це 11 700 грн не залежно від складності порушення.

Натомість за порушення, що включають в себе корупційну складову, наміри незаконно збагатитися передбачаються штрафи, які сягають 170 тис грн.

➤ Міф №2. Нові штрафи ввели, щоб на них заробити, а не заощадити на закупівлях

Усі штрафи, які накладаються, зараховуються в державний бюджет, а не якомусь конкретному органу. Тому у державних органів не з'являється інтерес шукати більше порушень для того, щоб, наприклад, отримувати більшу зарплату. Це міф.

Важливо, що сплата штрафу настає лише після остаточного рішення суду (яке може бути оскаржене в апеляційному суді), де в наших реаліях досить тривалий шлях з непередбачуваним результатом, який далеко не останньою мірою залежить від готовності захищати свої права.

Крім того, лише по 10% протоколів, які розглядав суд, було прийнято рішення про накладання штрафу. Це дуже незначне охоплення, якщо говорити про ефективність контролю у сфері.

➤ Міф №3. Раніше відповідальність була спільна колективна, а тепер лише уповноваженої особи

На сьогодні відповідальність за порушення під час проведення закупівель несуть голова, секретар та члени тендерного комітету або уповноважена особа. Тобто люди, які безпосередньо відповідають за закупівлі.

При цьому для прийняття будь-якого з рішень тендерним комітетом наразі необхідна більшість голосів. Однак слід зважати, що згідно чинної редакції закону відповідальність і зараз встановлена персональна, тобто за ті рішення, за які голосував кожен член тендерного комітету, він відповідає персонально.

Відповідно до нового закону відповідальність, як і раніше, будуть нести ті особи, що відповідають за прийняття рішень щодо процедур закупівель.

Натомість закон відтепер встановлює і окремі випадки, коли відповідальність несе керівник організації, наприклад за невиконання рішення органу оскарження.

Насправді, усі рішення, які приймає чи то уповноважена особа, чи то тендерний комітет, є свідомими. Отже, якщо уповноважена особа або тендерний комітет приймають неправомірні рішення, вони повинні нести відповідальність за ці дії.

➤ **Міф №4. Офіс фінансового контролю (ДАСУ) буде перевіряти кожен тендер**

Державна аудиторська служба України (новостворений Офіс фінансового контролю) буде перевіряти не всі тендери. Більш того, навіть якщо від ДАСУ вказує на ознаки порушень, це не означатиме автоматичне накладання штрафу. Замовник має право і можливість оскаржувати рішення аудиторів, якщо не погоджується з ним.

Введення нових штрафів не означає, що кожен тендер тепер буде проходити перевірку. Сьогодні ДАСУ відслідковує ризиковані тендери за допомогою системи ризик-індикаторів в системі Prozorro. Після виявлення незначних порушень накладатись штраф може напряму, але його розмір невеликий на відміну від 11 700 грн, які мінімальні зараз.

Якщо ж буде йти мова про складні суттєві порушення, наприклад, дискримінацію учасника, неправомірне відхилення

тендерної пропозиції, тоді правопорушників чекатимуть великі за розміром штрафи до 170 тис грн. Проте такі штрафи можуть накладатися тільки після рішення суду. Причому таке рішення замовник також може оскаржувати.

➤ **Міф №5. За старі тендери будуть штрафувати по-новому**

Закон вводиться в дію не одразу, а тільки з 19 квітня 2020 року. Зворотної дії законодавство не має. Тобто ті закупівлі, які були розпочаті (оприлюднені оголошення про закупівлю) до цього часу, будуть перевірятися по старому законодавству. А вже всі нові закупівлі від квітня 2020 року будуть підпадати під дію нового законодавства.

➤ Міф №6. Стара система штрафів була ефективніша за нову

Без нової системи штрафів, без покарання, без належного контролю і моніторингу система публічних закупівель не буде ефективно працювати у будь-якій країні світу. Міністерство розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України спільно з Трансперенсі Інтернешнл Україна та за підтримки USAID/UKaid проекту «Прозорість та підзвітність в державному управлінні та послугах / TAPAS» підготували звіт [“По той бік Prozorro: чи довіряє український бізнес публічним закупівлям?”](#).

Під час інтерв'ю представники бізнесу відмітили, що після запуску Prozorro рівень сприйняття корупції в системі публічних закупівель знизився на 9%. Але проблеми все одно залишились - замовники продовжують порушувати процедури закупівель.

І оскільки неефективно працює система відповідальності, замовники роблять це безкарно, продовжуючи такі дії з тендера в тендер.

Особливо вразливий до таких дій новий бізнес, який тільки приходить в Prozorro (до речі, як і нові працівники замовників, які переважно мають високі очікування щодо справедливості новітньої системи закупівель і організації бізнес-процесів у держсекторі). Нові гравці зазвичай роблять висновки щодо продовження роботи в Prozorro після перших п'яти спроб.

Якщо вони бачать несправедливість, з якою ніяк не можна боротися, вони йдуть з системи. І відсутність здорової конкуренції - це набагато більший збиток для держави і всіх нас громадян-платників податків, ніж страх замовників перед новими правилами.

Міф №7. “Спрощені закупівлі” підвищують ризик допустити помилку і отримати штраф

Насамперед, практично всі види порушень, за які передбачені оновлені штрафи, не стосуються взагалі спрощених закупівель, а стосуються процедур закупівлі вище порогів для спрощених.

А для того, щоб зменшити навантаження на замовників щодо спрощених закупівель, зараз активно розвивається прототип електронних каталогів, Prozorro Market, які мають стати альтернативою для спрощених закупівель.

Замість проведення спрощеної закупівлі замовник зможе просто зайти в електронний магазин Prozorro Market і обрати необхідний товар. А вже відбір учасників, їх кваліфікацію, перевірку товару на відповідність специфікаціям здійснює Централізована закупівельна організація (ЦЗО).

До того ж, Мінекономіки спільно з ДП «Прозорро» наразі активно працюють над інтеграцією з різними електронними реєстрами. Усе це робиться для того, щоб максимально спростити необхідність надання різноманітних довідок та спростити роботу як замовників, так і бізнесу.

